

بررسی ارتباط بین هزینه و رتبه در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران (مطالعه موردی از رسانه‌های نوشتاری در لیگ چهاردهم)

عباس شعبانی^{*1}

۱. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

دریافت: (۱۳۹۵/۰۶/۰۹) پذیرش: (۱۳۹۵/۰۹/۲۹)

The Relationship Between the Cost and Rank in the Premier League Football Clubs (Case Study Printed Media in League XIV)

Abbas Shabani^{*1}

1. Assistant of Islamic Azad University Rodehen Branch

Received: (2016/08/30) Accepted: (2016/12/19)

Abstract

Football is the most popular sport in most countries, so much so that many countries have made it their national sport. They cost a lot of sports teams and financial resources are crucial for the club. The aim of this study was to investigate the relationship between cost and rank League clubs Iran. Analytic study method in terms of data collection and the target field is applied. This research was secondary data collected through the final tables of the Football League Football League Iran and valid documents in relation to the cost of teams were Printed media in fourteenth in the league. The study population consisted of all the clubs in the Premier League football club in Fsl1393-1394 to 16. Analysis of the data by descriptive test and Kolmogorov-Smirnov test, Pearson correlation and regression testing was conducted. The results showed that the variable cost and rank League between the two countries there is an inverse relationship between the body, meaning that the cost is higher ranked teams in the league team in the league has fallen and projections indicate that this is 24% related to the cost of changes to the rank of Major League Soccer league.

Keywords

Football, Price, Rating, League, Revenues, Media.

چکیده

فوتبال پرطرفدارترین و محبوبترین ورزش در اغلب کشورها محسوب می‌شود، تا آنجا که بسیاری از کشورهای جهان آن را ورزش ملی خود قرار داده‌اند. محققان هزینه‌های زیاد تیم‌های ورزشی و کسب منابع مالی برای باشگاه‌ها را حیاتی تلقی می‌کنند. هدف از انجام این پژوهش بررسی ارتباط بین هزینه و رتبه در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران می‌باشد. روش این پژوهش توصیفی - تحلیلی و به لحاظ گردآوری داده‌ها میدانی و از نظر هدف کاربردی می‌باشد. داده‌های جمع‌آوری شده این پژوهش ثانویه بوده و از طریق جداول پایانی لیگ فوتبال ایران و مدارک معتبر سازمان لیگ فوتبال در ارتباط با هزینه‌های تیم‌های موجود در لیگ چهاردهم توسط رسانه‌های نوشتاری به دست آمد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران در فصل ۱۳۹۴ - ۱۳۹۳ به تعداد ۱۶ باشگاه بود. تجزیه و تحلیل داده‌های به‌وسیله آمار توصیفی و آزمون‌های کلموگوروف اسمیرنوف، آزمون پیرسون و آزمون رگرسیون صورت پذیرفت. نتایج این پژوهش نشان داد بین دو متغیر هزینه و رتبه لیگ برتر فوتبال کشور رابطه معنادار معکوس وجود دارد بدن معنا که هرچه هزینه‌های تیم‌ها در لیگ بالاتر رفته است رتبه تیم‌ها در لیگ کاهش پیدا کرده است و پیش‌بینی‌ها نشانگر این است که حدود ۲۴ درصد تغییرات در رتبه در لیگ برتر فوتبال مرتبط با هزینه‌های لیگ می‌باشد.

واژه‌های کلیدی

فوتبال، هزینه، رتبه، لیگ، درآمد، رسانه.

مقدمه

فوتبال پرطرفدارترین و محبوبترین ورزش در اغلب کشورها محسوب می‌شود، تا آنجا که بسیاری از کشورهای جهان آن را ورزش ملی خود قرار داده‌اند (ساعتچیان، ۱۳۸۹: ۵). لبریز بودن ورزشگاه‌ها از تماشاگران در دیدارهای داخلی، ملی، قاره‌ای و جهانی و برخورداری رقابت‌ها از بینندگان چند میلیونی تلویزیونی، فوتبال را مردمی‌ترین ورزش جهان معرفی کرده است. در کشور ما نیز فوتبال رایج‌ترین و پرطرفدارترین ورزش است و در مقایسه با ورزش‌های دیگر بیشترین تعداد ورزشکار و طرفدار را به خود اختصاص داده است (الهی، ۱۳۸۷: ۵۸).

از طرف دیگر، حضور تماشاچیان در ورزشگاه‌ها بسیار مهم است. حضور کثیر مشتاقان ورزش در مسابقات ورزشی و هواداران متعصب تیم‌ها باعث شده که فوتبال صنعتی پرطرفدار و پردرآمد شناخته شود (فلاحی، ۱۳۸۸: ۲۴۷). در دهه‌های اخیر، فوتبال به صنعت چند میلیارد دلاری تبدیل شده است و براساس آمار فدراسیون فوتبال، بیشتر از ۲۰۰ میلیون فوتبالیست فعال در سراسر جهان وجود دارد (هالیسیلو، ۲۰۰۶: ۶۷) به گونه‌ای که تعداد کشورهای عضو فیفا (۲۰۷ کشور) از تعداد کشورهای عضو سازمان ملل (۱۹۲ کشور) بیشتر است. در بیشتر کشورها فدراسیون فوتبال بزرگترین فدراسیون ورزشی است. این رشته ورزشی بیشترین پخش تلویزیونی را به خود اختصاص داده است. با برگزاری جام جهانی ۲۰۰۲ در آسیا و ۲۰۱۰ در آفریقا، اینگونه برداشت می‌شود که میزان علاقه و توجه مردم جهان به فوتبال رو به افزایش است (آلبرت، ۲۰۰۸).

جذابیت مسابقه فوتبال به عوامل زیادی بستگی دارد، از جمله کیفیت بازیکنان، عملکرد تیم‌ها، امکانات ورزشگاه و غیره که در این بین تعادل رقابتی یکی از موارد بسیار مهمی است که می‌تواند جذابیت مسابقه فوتبال را افزایش دهد. به گونه‌ای که اگر دیگر عوامل برابر باشند، ابهام در مورد پیش‌بینی نتایج، میزان علاقه حامیان و تقاضا برای تماشای مسابقات را افزایش می‌دهد. رشته‌هایی که نتایج مسابقات آنها پیش‌بینی نشدنی است در مقایسه با رشته‌هایی که نتایج مسابقات آنها را می‌توان پیش‌بینی کرد، از جذابیت بیشتری برخوردارند. به همین دلیل سازمان‌های ورزشی در کشورهای مختلف با ایجاد یک سری قوانین و محدودیت‌ها سعی می‌کنند که ابهام در نتیجه مسابقات را به حداکثر برسانند. اگر در یک لیگ برخی تیم‌ها نسبت به بقیه تیم‌ها کیفیت بسیار بهتری داشته باشند،

در نتیجه آن لیگ به دلیل پیش‌بینی‌پذیر بودن نتایج مسابقاتش جذابیت خود را از دست می‌دهد (میچی، ۲۰۰۵: ۳). هرچه قدرت رقابتی تیم‌هایی که لیگ را می‌سازند بیشتر باشد، پیش‌بینی مسابقات سخت‌تر می‌شود و در نتیجه آن لیگ جذابتر خواهد شد. در لیگ کاملاً متعادل هر تیم شانس برابری را نسبت به تیم دیگر برای بردن مسابقه دارد و در نتیجه همه تیم‌ها از شانس مساوی برای کسب عنوان قهرمانی لیگ برخوردارند ولی امروزه در جهان هزینه‌های که باشگاه‌ها برای تیم‌های خود می‌نمایند روز به روز افزایش یافته و برخی از تیم‌ها را از حالت متعادل در لیگ‌ها خارج می‌نماید و به یک مزیت رقابتی برای آنها تبدیل گشته است (چانگ، ۲۰۱۰: ۴۰۹).

در ارتباط با هزینه‌های زیاد تیم‌های ورزشی و کسب منابع مالی برای باشگاه‌ها پژوهشگران عنوان می‌دارند امروزه رمز موفقیت یک سازمان و جامعه کسب درآمد برای بقاء و ماندگاری خود می‌باشد بدون درآمد مطمئن جامعه و سازمان‌های مختلف رو به انحلال و نابودی رفته و نمی‌توانند در محیط رقابتی دوام بیاورند، درآمد مطمئن و پایدار می‌تواند امکانات لازم را برای رویارویی با هزینه‌ها و مخارج سازمان‌ها بوجود بیاورند. درآمد و منابع مالی به‌عنوان موتور محرک سازمان‌های ورزشی، باشگاه‌ها و لیگ‌ها شناخته می‌شوند. درآمدزایی برای توسعه، برنامه‌ریزی موثر و حفظ استقلال این سازمان‌ها ضروری می‌باشد (احسانی، ۱۳۸۷: ۱۴).

با افزایش تعداد تماشاگران در استادیوم‌ها، ورزش حرفه‌ای خواهد توانست تا با سرعت کافی میزان درآمد خود را افزایش داده تا بتواند از عهده هزینه‌های روزافزون خود برآید اما با کاهش تعداد تماشاگران بدیهی است که میزان درآمد باشگاه‌ها از طریق فروش بلیط کاهش یافته و باشگاه‌ها نمی‌توانند از عهده هزینه‌های روزافزون خود برآیند و مسئولان هم ناچار به صرف هزینه بدون برگشت سرمایه خواهند بود.

علاوه بر نتایج بدست آمده از این پژوهش مبنی علل کاهش حضور تماشاگران پاشا شریفی (۱۳۸۷) عوامل دیگری مانند استادیوم‌های قدیمی، تجهیزات و امکانات فرسوده، دسترسی مشکل به حمل و نقل، کاهش کیفیت بازی‌های لیگ برتر فوتبال، بدبین بودن خانواده‌ها نسبت به جو فرهنگی و اجتماعی ورزشگاه‌ها، نتیجه نگرقتن تیم ملی فوتبال در چند سال اخیر، نبود انگیزه کافی در بین بازیکنان فوتبال برای ارائه بازی‌های جذاب، گران شدن بلیط مسابقات، برگزار شدن بازی‌ها در ایام

با توجه به این نکات و اهمیت ارزیابی کارایی باشگاه‌های فوتبال براساس تمامی عوامل مرتبط مالی و ورزشی و با در نظر گرفتن این نکته که تاکنون چنین پژوهشی در ایران انجام نشده است، انجام تحلیلی مناسب برای ارزیابی بررسی ارتباط بین هزینه تیم‌های لیگ برتر فوتبال و رتبه آنان ضروری به نظر می‌رسد تا رابطه این دو متغیر با یکدیگر مشخص گردد.

روش شناسی

روش این پژوهش توصیفی - تحلیلی و به لحاظ گردآوری داده‌ها میدانی و از نظر هدف کاربردی می‌باشد. داده‌های جمع‌آوری شده این پژوهش ثانویه بوده و از طریق جداول پایانی لیگ فوتبال ایران و مدارک معتبر سازمان لیگ فوتبال در ارتباط با هزینه‌های تیم‌های موجود در لیگ چهاردهم به دست آمده است. در این زمینه جداول مسابقات لیگ حرفه‌ای فوتبال ایران در سال ۱۳۹۴ - ۱۳۹۳ که شامل تعداد تیم‌ها، امتیازات و تعداد برد و باخت تیم‌های حاضر در لیگ حرفه‌ای فوتبال بود به همراه هزینه‌های یکساله باشگاه‌ها از طریق رسانه‌های نوشتاری جمع‌آوری شد.

جامعه آماری پژوهش حاضر شامل کلیه باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران در فصل ۱۳۹۴ - ۱۳۹۳ به تعداد ۱۶ باشگاه بود. به علت کوچک بودن جامعه آماری، به صورت کل شمار کلیه این تیم‌ها به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل داده‌های بوسیله آمار توصیفی و آزمون‌های کلموگروف اسمیرنف، آزمون پیرسون و آزمون رگرسیون صورت پذیرفت. کلیه تحلیل‌های آماری با نرم‌افزار SPSS18 انجام گرفته است.

یافته‌های پژوهش

همان‌طور که در جدول شماره ۱ ملاحظه می‌گردد طبق آمارهای سازمان لیگ فوتبال به ترتیب تیم‌های پرسپولیس، سپاهان و استقلال بیشترین هزینه‌ها (قراردادها و مخارج جانبی) را در لیگ چهاردهم داشته‌اند.

عادی و غیرتعطیل، نبود امکانات رفاهی در ورزشگاه‌ها و حتی پخش زنده بازی‌ها و استفاده از دوربین‌های جدید، از جمله دلایل کاهش تماشاگر در بازی‌های فوتبال کشور می‌داند و از آن به عنوان کاهش درآمدها و منابع مالی باشگاه در ایران یاد می‌نماید.

طبق آیین‌نامه سازمان لیگ در فصل جاری تیم‌های حاضر در لیگ برتر فوتبال و تیم‌های شرکت‌کننده در لیگ قهرمانان آسیا ملزم هستند ۲۰ درصد از مبلغ مربوط به کل سقف بودجه‌شان را که برای تیم‌های حاضر در لیگ برتر معادل ۱۵ میلیارد تومان و برای تیم‌های حاضر در لیگ قهرمانان آسیا ۱۸ میلیارد در نظر گرفته شده است به هزینه‌های جاری از جمله بلیت هواپیما، اجاره زمین، هزینه هتل، لباس و سایر امور جاری‌شان اختصاص دهند و ۸۰ درصد مابقی بودجه را صرف انعقاد قرار داد با بازیکنان، کادر فنی، تیم پزشکی، پرسنل اداری و اجرایی کنند، این در حالی است که طبق آیین‌نامه سازمان لیگ جابه‌جایی هزینه بین این دو ردیف نیز غیر قانونی است. تیم‌های حاضر در لیگ برتر در فصل جاری تنها مجاز هستند به میزان ۱۳ میلیارد تومان با کلیه اعضا از جمله بازیکنان، کادر فنی، تیم پزشکی، پرسنل اداری و اجرایی قرار داد امضا کنند و تیم‌های حاضر در لیگ قهرمانان آسیا نیز تنها می‌توانند به میزان ۱۵ میلیارد و ۴۰۰ میلیون تومان با کلیه بازیکنان، کادر فنی، تیم پزشکی، پرسنل اداری و اجرایی انعقاد قرار داد داشته باشند (اسناد انتشار نیافته سازمان لیگ فوتبال).

در ایران نیز مانند سایر کشورها، آماده‌سازی تیم‌ها برای هر فصل همواره مقادیر زیادی از منابع مادی و غیرمادی را طلب می‌کند و در پایان هر فصل، تیم‌ها براساس امتیازات کسب شده رتبه‌بندی می‌شوند. مبنای چنین رتبه‌بندی‌ای تنها موفقیت ورزشی تیم‌ها است و سایر عوامل مرتبط مانند میزان هزینه‌ها، امکانات در دسترس، صورت سود و زیان و به طور کلی کارایی آنها نادیده گرفته می‌شود. این در حالی است که کارآمدی فوتبال، کارایی در هر دو زمینه مالی و ورزشی را شامل می‌شود (باروس، ۲۰۰۹: ۲۳).

جدول ۱. میزان هزینه‌های تیم‌های لیگ برتر فوتبال و رتبه آنها در لیگ سال ۱۳۹۴

رتبه نهایی در لیگ چهاردم (سال ۱۳۹۴)	میزان هزینه‌های اعلام شده در یکسال (تومان)	رتبه باشگاه‌ها در میزان هزینه‌های انجام شده (قراردادها و مخارج جانبی)	تیم‌های لیگ برتر
۱	۱۷/۶ میلیارد	۲	فولاد مبارکه سپاهان
۲	۱۲ میلیارد	۷	تراکتورسازی تبریز
۳	۱۰ میلیارد	۹	نفت تهران
۴	۱۲/۵ میلیارد	۵	ذوب آهن اصفهان
۵	۱۳ میلیارد	۶	فولاد خوزستان
۶	۱۶ میلیارد	۳	استقلال تهران
۷	۸/۵ میلیارد	۱۲	سایپا البرز
۸	۱۸ میلیارد	۱	پرسپولیس تهران
۹	۸/۳ میلیارد	۱۳	صبا قم
۱۰	۱۰ میلیارد	۱۰	پدیده خراسان
۱۱	۱۱ میلیارد	۸	گسترش فولاد
۱۲	۱۰ میلیارد	۱۱	راه آهن سورینت
۱۳	۸ میلیارد	۱۴	ملوان بندر انزلی
۱۴	۸ میلیارد	۱۵	استقلال خوزستان
۱۵	۱۵ میلیارد	۴	پیکان تهران
۱۶	۶/۶ میلیارد	۱۶	نفت مسجد سلیمان

جدول ۲. نتایج آزمون کلموگروف اسمیرنوف جهت مشخص کردن نرمال بودن داده‌ها

متغیرها	Z	سطح معنی‌داری	نتیجه
هزینه در لیگ	۰/۶۸۶	۰/۳۳۴	نرمال
رتبه در لیگ	۰/۳۲۶	۱/۰۰	نرمال

جدول شماره ۲ میزان p در متغیرها را بیشتر از ۰/۰۵ نشان می‌دهد و این نشان‌دهنده نرمال بودن آنها می‌باشد در نتیجه از آزمون پارامتریک ضریب همبستگی پیرسون برای آزمون فرضیات استفاده شده است.

جدول ۳. آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای تعیین ارتباط بین هزینه‌های باشگاه‌ها در لیگ برتر و نتایج آنها در لیگ فوتبال

متغیرها	تعداد نمونه	ضریب همبستگی	سطح معناداری
هزینه در لیگ رتبه در لیگ	۱۶ تیم لیگ برتر	-۰/۴۸۵	۰/۰۵

نتایج جدول شماره ۳ نشان می‌دهد با توجه به معناداری میزان p در آزمون همبستگی پیرسون بین دو متغیر هزینه و رتبه لیگ برتر فوتبال کشور معنادار وجود دارد و میزان منفی عدد ضریب همبستگی آزمون رابطه معکوس را نشان می‌دهد بدین معنا که هرچه هزینه‌های تیم‌ها در لیگ بالاتر رفته است رتبه تیم‌ها در لیگ کاهش پیدا کرده است.

جدول ۴. خلاصه مدل رگرسیون در ارتباط با متغیرهای پژوهش (رتبه در لیگ و هزینه های لیگ)

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین
۱	-۰/۴۸۵	۰/۲۳۶	۰/۱۸۱	۴/۳۰۸

در جدول شماره ۴ ملاحظه می‌گردد ضریب تعیین ۰/۲۳۶ به دست آمده و نشانگر این است که حدود ۲۴ درصد تغییرات متغیر وابسته (رتبه در لیگ) مرتبط با متغیر مستقل (هزینه‌های لیگ) می‌باشد.

جدول ۵. تحلیل واریانس مدل رگرسیون

سطح معناداری	F	میانگین مربعات	درجه آزادی	مجموع مربعات	
		۸۰/۰۹۰	۱	۸۰/۰۹۰	رگرسیون
۰/۰۵	۴/۳۱۴	۱۸/۵۶۵	۱۴	۲۵۹/۹۱۰	باقیمانده
			۱۵	۳۴۰/۰۰۰	مجموع

جدول شماره ۵ حاوی تحلیل واریانس رگرسیون به منظور بررسی قطعیت وجود رابطه خطی بین دو متغیر است که با توجه به اینکه سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد پس فرض خطی بودن رابطه دو متغیر تأیید می‌شود.

جدول ۶. ضرایب مدل رگرسیون در ارتباط با متغیرهای پژوهش

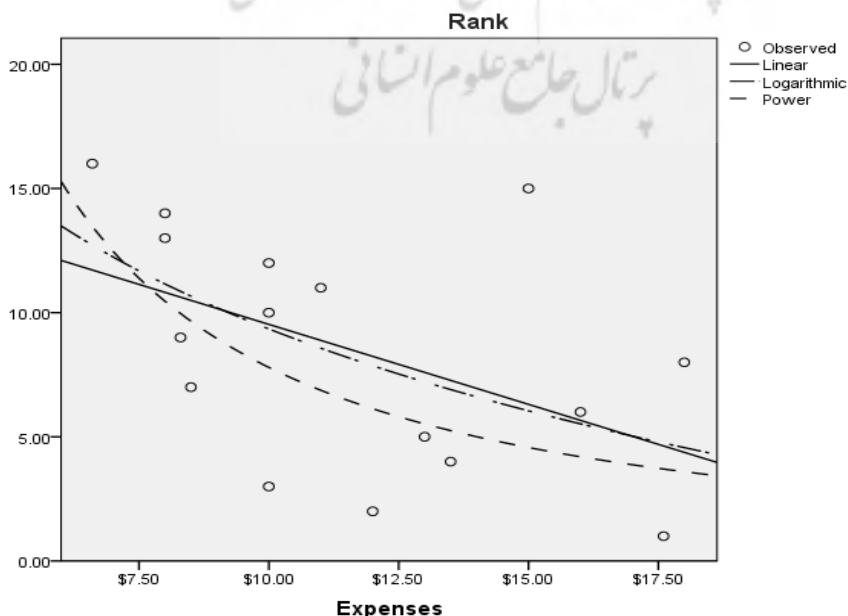
سطح معناداری	میزان t	ضرایب استاندارد نشده	ضرایب استاندارد نشده	خطای استاندارد	مدل
		Beta	میزان B		
۰/۰۰۱	۴/۲۵۴	-	۱۵/۹۶۷	۳/۷۵۳	متغیر ملاک
۰/۰۵	-۲/۰۷۷	-۰/۴۸۵	-۰/۶۴۴	۰/۳۱۰	هزینه (متغیر مستقل)

در جدول شماره ۶ مقدار ثابت و ضریب متغیر مستقل در معادله رگرسیون ارائه شده است که در فرضیه ما نشان می‌دهد به ازای یک واحد تغییر در هزینه‌ها -۰/۴۸۵ تغییر در رتبه لیگ تیم‌های برتر به وجود می‌آید.

جدول ۷. مدل خلاصه و پارامترهای تخمینی

سطح معناداری	درجه آزادی	میزان F	ضریب تعیین	
۰/۰۵	۱۴	۰/۳۱۴	۰/۲۳۶	رگرسیون خطی
۰/۰۳۷	۱۴	۵/۲۹۹	۰/۲۷۵	رگرسیون لگاریتمی
۰/۰۴۲	۱۴	۴/۹۸۴	۰/۲۶۳	رگرسیون توانی

نمودار ۱. پراکنش و رگرسیون خطی ساده متغیرهای پژوهش

تراکتورسازی تبریز و نفت تهران که به ترتیب در لیگ رتبه‌های دوم و سوم را کسب کرده بودند هزینه‌هایشان رتبه‌های هفتم و نهم تیم‌های لیگ برتر را داشته‌اند و این موارد نشان می‌دهد همیشه پارامتر منابع مالی نمی‌تواند تضمینی برای کسب موفقیت در لیگ باشد. به طور کلی نتایج نشان داده متغیر استفاده منابع مالی در تیم‌های لیگ برتر فوتبال می‌تواند بخشی از موفقیت تیم‌های لیگ برتر را پیش‌بینی نماید (تا ۲۴ درصد) اما جهت افزایش کارایی تأمین منابع مالی می‌بایست از طریق فعالیت‌های جانبی و خصوصی باشگاه‌ها صورت گیرد که متأسفانه تحقیقات کتابخانه‌ای این پژوهش نشان داده است تأمین هزینه‌های مالی باشگاه‌ها صرفاً و عمدتاً از طریق دولت صورت می‌گیرد این در حالی است منابع مالی باشگاه‌های کشورهای پیشرفته در ورزش از شیوه‌های غیردولتی می‌باشد به‌طور مثال در کشوری مثل استرالیا منابع مالی عمده ورزش و تفریحات شان عبارتند از: حمایت شرکت‌ها، حق عضویت و پرداخت هزینه‌های خدمات باشگاه‌ها، حق بخش تلویزیونی، فروش بلیط، حق میزبانی بازی‌ها (بین‌المللی و منطقه‌ای)، معافیت‌های مالیاتی (ورزشکاران و حامیان ورزشکاران و تیم‌های ورزشی)، شرط‌بندی، بازی اینترنتی و کمک‌های مردمی می‌باشد (معماری، ۱۳۸۶: ۴۹) و منابع مالی عمده ورزش و تفریحات کشور کانادا عبارتند از: حمایت شرکت‌ها، حق بخش تلویزیونی، فروش محصولات و خدمات ورزش، حق عضویت باشگاه‌های ورزشی، شرط‌بندی، کمک‌های دولتی می‌باشد (طرح جامع ورزش کشور، ۱۳۸۲). درآمد و منابع مالی به‌عنوان موتور محرک سازمان‌های ورزشی، باشگاه‌ها و لیگ‌ها شناخته می‌شوند درآمدزایی برای توسعه، برنامه‌ریزی موثر و حفظ استقلال این سازمان‌ها ضروری می‌باشد (احسانی، ۱۳۸۷: ۱۴). در حوزه ورزش کشور نیز با مطرح شدن خصوصی‌سازی در برنامه اول توسعه، واگذاری ورزش و امور تصدی‌گری آن در برنامه سوم توسعه در دستور کار دولت قرار گرفت. با این وجود، به نظر می‌رسد موضوع خصوصی‌سازی در ورزش کشور با مشکلاتی مواجه باشد (صداقتی و همکاران، ۱۳۸۹: ۸۹). در این خصوص عنوان شده است که سهم ورزش در اقتصاد ملی، رابطه مستقیم با میزان سرمایه‌گذاری در ورزش دارد که در حال حاضر با توجه به محدودیت‌ها و تنگناهایی که بخش خصوصی برای مشارکت در توسعه ورزش کشور دارد، در مقایسه با کشورهای توسعه یافته بسیار پایین است (طرح جامع ورزش کشور، ۱۳۸۲).

در جدول شماره ۷ و نمودار ۱ ملاحظه می‌گردد رگرسیون خطی، لگاریتمی و توانی با پراکندگی معنادار مشاهده می‌گردد.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد بین دو متغیر هزینه و رتبه لیگ برتر فوتبال کشور رابطه معنادار معکوس وجود دارد بدن معنا که هرچه هزینه‌های تیم‌ها در لیگ بالاتر رفته است رتبه تیم‌ها در لیگ کاهش پیدا کرده است و پیش‌بینی‌ها نشانگر این است که حدود ۲۴ درصد تغییرات در رتبه در لیگ برتر فوتبال مرتبط با هزینه‌های لیگ می‌باشد و در واقع هزینه‌های لیگ می‌تواند تا حدود ۲۴ درصد تغییرات در رتبه لیگ برتر فوتبال را پیش‌بینی نماید اما باید دید با توجه به محدودیت منابع مالی در اقتصاد ورزش کشور آیا هزینه‌های زیاد برخی از تیم‌ها برای کسب نتایج بهتر در حد ۲۴ درصد کارایی داشته است یا خیر؟ آیا سرمایه‌گذاری‌ها و هزینه‌ها که می‌تواند تنها تا ۲۴ درصد موفقیت تیم‌های لیگ برتر را بهبود بخشد موثرتر می‌باشد یا مولفه‌های دیگر مانند مدیریت صحیح، استعدادیابی، تمرینات اثربخش و غیره. سلیمانی دامنه و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود عنوان نموده‌اند اساسی‌ترین عامل در ناکارآمدی ظاهر شدن تیم‌ها در لیگ برتر فوتبال ایران دستمزدهای زیاد بازیکنان و مربیان است؛ از این رو به مسئولان سازمان لیگ پیشنهاد می‌شود با تعیین سقف دستمزدها و جلوگیری از پرداخت مبالغ غیرقانونی از افزایش بی‌رویه دستمزدها جلوگیری کنند. به مدیران تیم‌ها پیشنهاد می‌شود با کاهش هزینه به‌ویژه هزینه دستمزد مربیان و بازیکنان و کاهش هزینه استخدام بازیکنان از طریق استعدادیابی و پرورش بازیکنان علاوه بر توجه به کسب موفقیت ورزشی در پی افزایش کارایی نیز باشند. همچنین پیشنهاد می‌شود هنگام ارزیابی کار کادر مربیگری تیم خود امکانات در دسترس آنها را نیز در نظر داشته باشند تا سطح خروجی مورد انتظار از مربیان متناسب با امکانات در دسترس آنها باشد. به مدیران سیستم ورزش نیز پیشنهاد می‌شود هنگام ارزیابی عملکرد باشگاه‌ها علاوه بر موفقیت ورزشی، موفقیت مالی و به طور کلی کارایی تیم‌ها را نیز در نظر داشته باشد. هر چند نتایج این تحقیق در مجموع تاثیر مثبت هزینه‌های تیم‌ها را در بهبود رتبه مشخص نموده است اما برخی تیم‌ها مانند پیروزی تهران با رتبه اول در میزان هزینه در لیگ به رتبه بهتر از هشتمی در لیگ برتر فصل ۱۳۹۴ - ۱۳۹۳ دست نیافته است و از طرفی تیم‌های

ورزش در کشورمان آسیب جدی وارد کرده و توصیه می‌شود با توجه به اثربخشی منابع مالی برای باشگاه‌ها از طریق غیردولتی و خصوصی به تأمین مالی باشگاه‌ها پرداخته شود تا ضمن اینکه این افزایش منابع مالی می‌تواند تا حدودی بر رتبه و عملکرد باشگاه‌ها تأثیر مثبت داشته باشد بر کارایی باشگاه‌ها به علت تأمین مالی غیردولتی نیز افزوده گردد.

با توجه به نتایج این پژوهش منابع مالی و هزینه‌های باشگاه‌ها روی رتبه تیم‌ها اثر مثبت دارد، هرچند این اثر در حدود ۲۴ درصد تاثیرگذار و پیش‌بینی کننده می‌باشد و از طرفی امروزه ورزش حرفه‌ای و صنعت پیشرفته ورزش بدون درآمدزایی ورزش قادر به حیات نبوده و در کشور ما متأسفانه ورزش متکی به درآمدهای دولتی می‌باشد و همین امر به توسعه

منابع

احسانی، محمد و همکاران (۱۳۸۷). "بررسی علل عدم حمایت اسپانسرها از ورزش حرفه‌ای بانوان شهر اصفهان"، نشریه علوم حرکتی و ورزش، شماره ۱۴، ص ۱۴.

الهی، علیرضا (۱۳۸۷). "موانع و راهکارهای توسعه اقتصادی صنعت فوتبال ایران". رساله دکتری، دانشگاه تهران، ص ۵۸.

ساعتچیان، وحید و الهی، علیرضا (۱۳۸۹). "اولویت‌بندی و شناخت ارتباط بین انگیزه‌ها و عوامل مؤثر بر حضور هواداران: مطالعه موردی شهرآورد تهران"، نشریه مطالعات مدیریت ورزشی پژوهشکده تربیت بدنی، تابستان ۹۰، تهران، ص ۵.

سلیمانی دامنه، جهانگیر؛ حمیدی، مهرزاد و سجادی، سید نصرالله (۱۳۹۳). "ارزیابی عملکرد تیم‌های لیگ برتر فوتبال ایران با استفاده از مدل تلفیقی AHP و DEA". مطالعات مدیریت ورزشی، ۶ (۲۲)، صص ۱۰۵-۱۲۶.

صدافتی و همکاران (۱۳۸۹). "بررسی مزایا و معایب خصوصی‌سازی و جذب سرمایه در ورزش سه گانه ایران". مجموعه مقالات نخستین همایش ملی ورزش سه گانه، ص ۸۹.

طرح جامع ورزش کشور (۱۳۸۲). "مطالعات تفصیلی توسعه منابع مالی"، سازمان تربیت بدنی.

فلاحی، احمد (۱۳۸۸). "مقایسه عوامل مؤثر بر حضور تماشاچیان گاهگاهی، منظم و متعصب در مسابقات لیگ برتر فوتبال"، نشریه حرکت، شماره ۲، صص ۲۴۷-۲۷۰.

معماری، ژاله (۱۳۸۶). "تحلیل و مدل سازی آمیخته بازاریابی صنعت ورزش کشور با رویکرد تصمیم محور"، رساله دکتری، دانشگاه تهران- دانشکده تربیت بدنی، ص ۴۹.

Albert, P. & Koning. R. H. (2008). "Statistical thinking in sports". New York. Chapman and Hall/CRC. Taylor and Francis Group.

Barros C., Assaf A. & Earp F. S. (2009). "Brazilian Football League Technical Efficiency: A Bootstrap Approach", *School of Economics and Management*, (27): p 23.

Chang, Y. M., Sanders, S. (2010). "Pool revenue sharing, team investments and competitive balance in professional sports: a theoretical analysis". *Journal of sport economics*, 10(4), pp 409-428.

Halicioglu, F. (2006). "The impacts of football point systems on the competitive balance: evidence from some European football leagues". *Rivista di diritto economic dello sport*, Vol. 2, No. 2, pp 67-76.

Michie, J. and C. Oughton. (2005). "Competitive balance in football: an update". London: the sports Nexus, p 3.

Ray S. C. (2004). "Data envelopment Analysis", *Cambridge University press*, pp 20-32.